

KERAMIEK
MUSEUM
PRINCESSEHOF

Keramiekmuseum
Princessehof
JAARVERSLAG
2011

INHOUD

WOORD VOORAF	3
TENTOONSTELLINGEN	4
MUSEUM BUITEN DE MUREN	9
COLLECTIEBEHEER	10
REGISTRATIE EN DIGITALISERING	
RESTAURATIE EN CONSERVERING	
DEPOT	
DIGITALISERING	
MUSEUMTOURS	
COLLECTIEVORMING	11
AANWINSTEN UITGELICHT	
SCHENKINGEN	
VERWERVINGEN	
BRUIKLENNEN	
BIBLIOTHEEK	16
PUBLICATIES	16
SAMENWERKING EN CONTACTEN	17
NEVENFUNCTIES	
PUBLIEK	21
BEZOEKERS	
MARKETING & COMMUNICATIE	
FONDSENWERVING EN SPONSORING	
MUSEUMWINKEL	
EDUCATIE	27
DE BEZOEKER	
DE AFDELING	
ACTIVITEITEN ONDERWIJS	
ACTIVITEITEN ALGEMEEN	
ACTIVITEITEN EN ONTVANGSTEN	30
FACILITAIRE ZAKEN	33
PERSONEEL EN ORGANISATIE	34
VRIENDEN VAN HET PRINCESSEHOF	37
BIJLAGEN	
DIRECTIE EN MEDEWERKERS	
BEZOEKERS 2011	
CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING	
COLOFON	

WOORD VOORAF

Het jaar 2011 was voor Keramiekmuseum Prinsessehof het jaar van de omslag. Om een goed antwoord te kunnen geven op maatschappelijke en economische veranderingen en het museum nog scherper te profileren zijn eind 2010/begin 2011 nieuwe beleidslijnen uitgezet. Daarnaast zijn per 1 januari 2011 de organisaties van de fusiepartners Prinsessehof en Fries Museum volledig geïntegreerd om zo efficiënter en nog professioneler te kunnen werken. De nieuwe beleidskaders vormden de basis voor de aanvraag voor de Basisinfrastructuur, die in 2011 is voorbereid.

Geheel passend in het nieuwe collectiebeleid heeft het museum een prachtige collectie art nouveau, vervaardigd door de Faience- en Tegelfabriek Holland, verworven. De Stichting Van Achterbergh-Domhof die zorg draagt voor de nalatenschap van de gepassioneerde keramiekverzamelaar Van Achterbergh, schonk het museum een indrukwekkende verzameling moderne keramiek. Eveneens uit dit nalatenschap heeft het museum een collectie tegels in bruikleen gekregen en uit de verzameling van Hillegonda Janssen, keramiek uit landen van de islam. Van al deze aanwinsten zijn in 2011 presentaties gemaakt. Naast de fysieke presentatie van de collectie in het museum zelf, zijn de collecties van het museum nu ook online en op andere locaties te raadplegen. Zo zijn in het Medisch Centrum Leeuwarden vier presentaties gemaakt met keramiek uit het Prinsessehof en is er een samenwerking met Museum Het Prinsenhof in Delft opgestart; gezamenlijk werken de twee musea aan een publieksgerichte presentatie 'Delfts' in Delft. Met een keramiekavontuur van Armando en een allereerst overzicht van het keramische werk van Lucebert was er in 2011 veel moderne keramiek in het museum te bewonderen. In het kader van het samenwerkingsverband Aziatische keramiek Nederland is de tentoonstelling *10.000 x Happiness!*, over symbolen op Chinees porselein, gepresenteerd. Voor presentaties, aankopen en publicaties ontvangt het museum veel steun van omringende fondsen en stichtingen, zoals de Ottema-Kingma Stichting, de Stichting Woudsend Anno 1816, de Mondriaan Stichting, de Friesland Bank, de Vereniging van Vrienden van het Prinsessehof en particuliere weldoeners. Wij zijn hen hiervoor zeer erkentelijk.

Saskia Bak
Algemeen directeur

Roel Woering
Zakelijk directeur

TENTOONSTELLINGEN

KAKIEMON

Meester-porseleinmakers uit Japan

13 december 2010 – 3 april 2011

Kakiemon staat in Japan in een dermate hoog aanzien dat de 14de generatie Kakiemon-makers met de uitzonderlijke titel *Living National Treasure* wordt geëerd. In de tentoonstelling waren zo'n 150 werken van tijdgenoot Sakaida Kakiemon en van zijn

voorouders te zien uit de collecties van het Rijksmuseum, Groninger Museum, Kasteel Twickel in Delden en het Prinsessehof, aangevuld met een vaas uit de persoonlijke collectie van kroonprins Willem-Alexander en prinses

Maxima. Als dank voor de presentatie ontving het Prinsessehof uit Japan een groot en een klein bord van de hand van Sakaida Kakiemon. Naar aanleiding van de tentoonstelling verscheen een Engelstalige publicatie van gastconservator Menno Fitski.

HET ONTEMBARE VUUR

Monumentale vazen van Armando

10 december 2010 – 10 april 2011

In 2004 experimenteerde Armando voor het eerst met keramiek in de vorm van schotels en platen. Voor de tentoonstelling koos hij voor de monumentale vaas van

1.50 meter hoog. 'De vaas is een mooie vondst om er het vloeibare of andere zaken eindeloos in te bewaren, maar als hij valt is hij kapot ... begrijp je ... op zoiets wil ik schilderen. Dat is waar mijn werk over gaat.', aldus Armando.

Roland Janssen van Galerie Willy Schoots, Struktuur '68 in Den Haag en keramist Norman

Trapman begeleidden Armando bij zijn nieuwste uitdaging. Het hele ontstaansproces werd op film vastgelegd door Halbe Piter Claus in samenwerking met Omrop Fryslân. De film die in de presentatie werd getoond, was ook te zien op Ned. 2 (9 januari 2011) en is verkrijgbaar op DVD. Bij de tentoonstelling verscheen een gelijknamige catalogus.

LIEFDE & HEBZUCHT 06

Verhalen van gepassioneerde keramiekverzamelaars

10 december 2010 – 9 mei 2011

Liefde & Hebzucht is een reeks van zes presentaties die tussen 2007 en 2011 in het Prinsessehof zijn gehouden. Voor elke presentatie nodigde het museum een viertal

keramiekverzamelaars uit om hun mooiste, dierbaarste of interessantste stukken te presenteren en het publiek deelgenoot te maken van hun liefde voor keramiek. In een gefilmd interview bij de presentatie vertelden zij wat het verzamelen voor hen betekent en hoe zij dagelijks met hun collectie omgaan. Voor *Liefde & Hebzucht 06*, het laatste deel in deze serie, werden uitgenodigd: David en José Marinissen (geel geglaazuurd Chinees porselein), Sytse Vijver (art nouveau tegels), Bernhard Peiser (moderne keramiek) en Karl Gerritse (Maastrichts aardewerk).

LUISTER ROND LUSTER

Keramiek uit het islamitisch cultuurgebied - Presentatie Hillegonda Janssen

Vanaf 8 maart 2011 – eind 2012

Keramiekmuseum Prinsessehof bezit samen met de Ottema Kingma Stichting over een

grote collectie tegels, kommen en schotels uit het islamitisch cultuurgebied. Deze grote collectie is onder andere te danken aan genereuze schenkingen van

gedreven verzamelaars, zoals mevrouw Hillegonda Janssen. In de afgelopen jaren verhuisden meer dan driehonderdvijftig door

haar geschonken objecten naar Leeuwarden. Het laatste object, een 12de-eeuwse lusterkom, vormt in deze reeks van schenkingen een prachtig sluitstuk. Omringd door de andere stukken staat die nu te pronken in de zaal met keramiek uit het islamitisch cultuurgebied: 'luister rond luster'.

10.000 X HAPPINESS!

Gelukssymbolen op Chinees porselein

29 april 2011 - 30 oktober 2011

福

geschenk belangrijk en is het voor de ontvanger een genoegen de betekenis ervan te doorgronden. De symbolen verwijzen altijd naar iets positiefs en zijn niet alleen op porselein, maar ook op textiel, schilderijen, lakwerk of sieraden terug te vinden. Zelfs de Chinese restaurants in Nederland worden nog steeds volgens dit iconografische principe ingericht. Door zich te omringen met gelukssymbolen, geloven de Chinezen dat hun wensen in vervulling zullen gaan.

In de tentoonstelling *10.000 x Happiness!* werden 250 keramische objecten met gelukssymbolen gepresenteerd en verklaard. Ook werd getoond dat deze 'taal van het geluk' in de schilderkunst en op meubels is terug te vinden. Recente foto's van Lukas

Kraemer (Keulen) in Chinatown in New York en die in Amsterdam bevestigen dat de traditionele symboliek nog steeds voortleeft in de moderne samenleving.

Bij de tentoonstelling verscheen een Engelstalige publicatie geschreven door Dr. Eva Stroeber,

conservator Aziatische keramiek in het Prinsessehof.

In de tentoonstelling werden de Chinese objecten samengebracht van het Prinsessehof Leeuwarden, Rijksmuseum Amsterdam, Groninger Museum en Gemeentemuseum Den Haag in het kader van het 'Samenwerkingsverband Collectie Aziatische Keramiek in Nederland'.

COLLECTIE J.W.N. VAN ACHTERBERGH

Moderne keramiek van een bevlogen verzamelaar

13 augustus 2011 - 15 januari 2012

Twee jaar na het overlijden van de bekende keramiekverzamelaar Jacob van Achterbergh (1928 - 2009) toonde het museum aan de hand van een indrukwekkende collectie vazen, beelden en andere keramische kunstwerken, de gevarieerde smaak van Van Achterbergh en zijn voorliefde voor dier- en mensfiguren, persoonlijke tekeningen

Links: Hans de Jong

Rechts: Harm Kamerling-Onnes

en abstracte geometrische vormen. Van Achterbergh kocht zijn eerste kunstwerk in 1959 en verzamelde in vijftig jaar ruim 1300 moderne keramische objecten van een groot aantal Nederlandse kunstenaars. Als publicist en inspirator heeft Van Achterbergh een belangrijke bijdrage geleverd aan de bekendheid van deze kunstenaars. Uit zijn verzameling blijkt de opmerkelijke diversiteit aan stijlen die de Nederlandse keramiek in de twintigste eeuw heeft voortgebracht. Zie ook Verwervingen.

DE SCHREEUW UIT HET HARNAS

Schotels en vazen van Lucebert

25 november 2011 - 19 februari 2012

Keramiek vormt een onderbelicht aspect in het oeuvre van deze Nederlandse dichter,

kunstschilder en tekenaar. In het Prinsessehof was het eerste overzicht van keramisch werk van hem te zien met 130 objecten. Tijdens de 'CoBrA periode' beschilderde Lucebert (1924 – 1994) zijn eerste keramische borden. Daarna legde hij zich vooral toe op het maken van schilderijen, die als 'figuratief expressionistisch' kunnen worden omschreven. In 1990 hervatte Lucebert zijn passie voor het schilderen op schotels en vazen. Gedurende een aantal periodes werkte hij bij de Droysen

Keramikstudio in Berlijn. Daarin werd hij bijgestaan door Katrin Kühn, keramiste en artistiek leider van deze studio. De uitbundige glazuurtekeningen waarmee de kunstenaar zijn keramische werken decoreerde zijn geïnspireerd op het goede en het kwade en de fascinatie voor de mens. Andere belangrijke aspecten in zijn werk waren vrijheid en experimenteren. Zelf omschreef hij dit ooit als 'De schreeuw uit het harnas'. In het Medisch Centrum Leeuwarden was er een parallelpresentatie van keramisch werk van Lucebert. Bij de tentoonstelling verscheen een gelijknamige publicatie.

SCHWARM

(RaR) Beate Reinheimer en Ulrike Rehm

25 november 2011 - 4 maart 2012

De wandinstallatie 'Schwarm' (zwerm) met tachtig monumentale kevers is ontstaan uit

de fascinatie die kunstenaarsduo RaR (Reinheimer en Rehm) heeft voor natuurhistorische verzamelingen. De kunstenaars besloten een tiental kevers te vervaardigen van porselein. Elke kever werd afzonderlijk met diverse technieken geglazuurd waardoor er esthetische, kleurrijke beelden zijn

ontstaan. De torren met een doorsnee van 30 cm vullen een hele wand en kruipen als het ware tegen de muur op. Meubelontwerpbureau Pilat & Pilat ontwierp 'boomstambanken' die de bezoekers de mogelijkheid boden het visuele spektakel te bewonderen. De getransformeerde kevers confronteren de bezoekers met de vele verschijningsvormen van de natuur. Ter verificatie waren er voor de bezoekers tientallen opgezette torren (bruikleen van het Fries Natuur Museum) te zien.

UTRECHTSE ART NOUVEAU KERAMIEK

Faience- en Tegelfabriek 'Holland' te Utrecht

5 december 2011 – 13 februari 2012

In 2011 heeft het Prinsessehof uit een belangrijke particuliere verzameling 28 topstukken van de Faience- en Tegelfabriek 'Holland' te Utrecht verworven (zie ook Collectie - Verwervingen). In deze presentatie in de art nouveau zaal van het museum werden de 28 aanwinsten aan het publiek getoond. Middels een op de wand geprojecteerde video werd het verhaal over de verwerving en de informatie over de

fabriek Holland en haar producten verteld.

MUSEUM BUITEN DE MUREN

In de centrale hal van het Medisch Centrum Leeuwarden zijn twee expositieruimten ingericht voor het Prinsessehof en het Fries Museum. Zo biedt het MCL de musea de mogelijkheid op een drukbezochte locatie een gevarieerder en groter publiek te bereiken. In 2011 waren er vier presentaties in de MCL-vitrine:

Art nouveau keramiek - februari 2011

Presentatie uit de collectie Nederlandse art nouveau keramiek van het Prinsessehof: een klokkenstel van de Haagse plateelfabriek Rozenburg en een twintigtal vazen van diverse producenten, vervaardigd tussen 1900 en 1910. Gemeenschappelijke kenmerken van de getoonde keramiek zijn de kleurrijke bloemdecors en de opvallende en zwierige oren die vaak hoog boven de vaas uitsteken.

Een wand vol bloemen en vogels - april 2011

Presentatie van drie tegelvelden en een tiental losse tegels met afbeeldingen van bloemen en vogels. Tussen 1620 en 1660 genoten veelkleurige tegels met bloemen en vogels in Nederland een grote populariteit. Ze werden massaal toegepast in het woonhuis, waar ze een kleurrijk accent vormden in een doorgaans sober interieur.

De pot die een varken was – september 2011

Het Prinsessehof bezit de grootste verzameling martavanen in de westerse wereld. Handelaren verscheepten deze voorraadpotten vanuit de havenstad Martaban in Birma naar andere landen, zoals Indonesië, waar ze erg populair waren. Aan het aantal martavanen in huis waren status en rijkdom van de eigenaar af te lezen. Enkele voorraadpotten uit de collectie werden in de vitrine getoond. Een daarvan was volgens de overlevering ooit een varken.

Lucebert - De schreeuw uit het harnas – november 2011

Parallel aan de tentoonstelling in het Prinsessehof werd in de MCL-vitrine keramisch

werk getoond van de Nederlandse dichter Lucebert (1924-1994) die ook als kunstschilder en als tekenaar beroemd is geworden.

COLLECTIEBEHEER

REGISTRATIE EN DIGITALISERING

De afdeling Collectie- en Kennismanagement heeft zich op twee omvangrijke projecten gericht. Tot het langdurig bruikleen van de Ottema-Kingma Stichting behoort een aanzienlijke hoeveelheid niet-keramische voorwerpen. Het gaat hierbij om circa duizend objectnummers. Het museum heeft dit onderdeel van de bruikleen opgezegd en ondersteunt de OKS bij het vinden van een nieuwe bestemming van de voorwerpen. Een ander project betrof het bruikleen van de Stichting Van Achterbergh-Domhof. Een belangrijk deel van dit bruikleen is terugggegeven aan de Stichting en voor teruggave nog geregistreerd en gefotografeerd. Een klein deel van de collectie is opnieuw in langdurig bruikleen aan het museum gegeven, hiervoor is een beheersovereenkomst opgesteld. Een ander deel is geschonken.

RESTAURATIE EN CONSERVERING

Halverwege het jaar is restaurator Mandy Slager gestart met de restauratie van het tegeltableau *Hertenjacht* van Van der Kloet. Dit tableau is door het Amsterdam Museum in langdurig bruikleen gegeven aan het museum. De restauratie is gefinancierd met steun van de Wassenbergh Clarijs Fontein Stichting. De restauratie zal begin 2012 afgerond worden, waarna het tableau in de vaste opstelling komt.

DEPOT

De collectie Tichelaar (bruikleen van de OKS) is uit het depot aan de Voorstreek verhuisd naar depotruimte in het Fries Museum. Dit in afwachting van de realisatie van nieuwe depotruimte.

DIGITALISERING

De collectie van het Prinsessehof is sinds begin 2011 online te raadplegen via <http://collectie.prinsessehof.nl>. Via deze website is het mogelijk om op allerlei manieren in de collectie te zoeken. Daarnaast is de collectie opgenomen in de landelijke website Digitale Museale Collectie Nederland (www.digitalecollectienederland.nl) die onderhouden wordt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Hiermee is de digitale zichtbaarheid van onze collectie sterk verbeterd.

MUSEUMTOURS

Het publiek kan met Museumtours via internet museale presentaties bezoeken op een wijze die een real life museumbezoek benadert. Museumtours is ontwikkeld in het

kader van de (voormalige) subsidieregeling innovatie cultuuruitingen van het Ministerie van OCW. Aan het project namen drie Nederlandse musea deel, waaronder het Prinsessehof. In het kader van het pilot project *Museumtour* maakten conservator Ank Trumpie en Petra Timmer (TiMe Amsterdam) in samenwerking met het filmduo *Heit en Mem* twee nieuwe producties: De een bevat een rondgang over de tentoonstelling *Het ontembare vuur, het keramisch werk van Armando*, de ander brengt de *Nieuwe Liefdes* in beeld, een presentatie met recente aankopen eigentijdse keramiek. Het museum zag mogelijkheden om in deze extra Museumtours, de eerder opgedane ervaring bij de tentoonstelling *Oranjegoed!*, verder uit te werken. Op een aantal punten werd de productie gestroomlijnd en verbeterd. De lancering vond plaats in De Verdieping (Trouw-gebouw) in Amsterdam. De projectleiding, penvoerder VRM en Louter Vormgeving zijn in overleg over de continuïteit van Museumtours. Uitgangspunt is dat de Museumtours-optie blijvend en tegen zo laag mogelijke kosten aan de Nederlandse musea wordt aangeboden, terwijl ook de ondersteuning en verdere ontwikkeling van de software gegarandeerd is.

COLLECTIEVORMING

AANWINSTEN UITGELICHT!

Collectie Van Achterbergh

Na het overlijden van Van Achterbergh bracht de Stichting van Achterbergh-Domhof al zijn moderne stukken bij elkaar voor een eenmalige presentatie, waaruit een aantal

Nederlandse musea een keuze heeft mogen maken. Het Prinsessehof selecteerde ruim tweehonderd objecten uit de periode 1940 – 2000, waarin veertig Nederlandse keramisten als Harm Kamerlingh Onnes, Lies Cosijn, Jan van der Vaart en Babs Haenen vertegenwoordigd zijn. Deze collectie is door de Stichting van Achterbergh-Domhof aan het museum geschonken. De werken vormen een rijke aanvulling op de collectie moderne keramische kunst van het Prinsessehof.

Vanaf augustus 2011 waren de objecten op de tweede etage te zien.

Faience- en Tegelfabriek 'Holland'

Met steun van de Vereniging Rembrandt, de Ottema-Kingma Stichting, de Wassenbergh-Clarijs-Fontein Stichting en het K.F. Heinfonds heeft het Prinsessehof 28 objecten van de Faience- en Tegelfabriek 'Holland' verworven.

In 2006 realiseerde het Prinsessehof onder de titel *De Collectie Holland* de eerste grote overzichtstentoonstelling over de Faience- en Tegelfabriek 'Holland'. 'Holland' was rond 1900 een van de meest succesvolle plateelfabrieken in Nederland die kleurrijk beschilderd aardewerk in de toen nieuwe art nouveau stijl produceerden. Het bedrijf

wist zich te onderscheiden van de concurrentie door extravagante modellen, bijzonder kleurgebruik en een hoge kwaliteit van schildering. Daarmee veroverde de fabriek in korte tijd een wereldwijde markt. Op de tentoonstelling in 2006 waren zo'n 200 vazen, klokken, wandborden en jardinières van de

Utrechtse fabriek te bewonderen. Een belangrijk deel hiervan was afkomstig uit de omvangrijke verzameling 'Holland'-aardewerk van het echtpaar Giel en Roswitha Schoonbroodt. Uit deze particuliere collectie heeft het Prinsessehof in 2011 maar liefst 28 topstukken kunnen verwerven.

Bij de selectie van de objecten zijn uniciteit, kwaliteit en representativiteit als belangrijkste criteria gehanteerd. Vier objecten zijn van de hand van Hermanus

Oostveen (1879-1978), een van de belangrijkste plateelschilders en ontwerpers van Holland. Een andere groep objecten is gekozen vanwege de oriëntaals geïnspireerde decors. Onder de aanwinsten bevinden zich voorts enkele objecten waarvan de decors worden toegeschreven aan

Jac. van den Bosch (1868-1948). Hij behoorde tot de kring van kunstenaars die bij hun ontwerpen gebruik maakten van geometrische systemen. Samen met de schenking van enkele objecten van 'Holland' die het Prinsessehof in 2010 mocht ontvangen van mevrouw Els Brandt, de kleindochter van de directeur van 'Holland', betekenen deze aanwinsten een substantiële aanvulling en kwaliteitsverbetering van de collectie Nederlandse art nouveau keramiek van het museum.

SCHENKINGEN

- W.C. Brouwer (1877-1933), *De gulzige slokkerd*, plastic, 1907, handgevormde crèmekleurige terracotta, schenking van de heer J. Limperg
- 200 kunstvoorwerpen uit de collectie van Van Achterbergh, schenking door de Stichting van Achterbergh-Domhof
- Ybe van der Wielen, *Vrouw met lam*, beeld, 1952 en *Het gevleugelde denken*, beeld, 1968, schenking van de erven Van der Wielen
- Kleine en grote schotel, twee schenkingen van Sakaida Kakiemon XIV, 2010

VERWERVINGEN

- 28 objecten van de Faience- en Tegelfabriek 'Holland'
- Cor Alons, z.t., wandbord, 1923/25
- Bram Bogart, z.t., (nr. 6), kan, 1996
- Alphons Freijmuth, *Hommage aan Max Ernst*, beeld, 2005
- Satoru Hoshino, *Spiral with Spring Snow*, 11- 6, drie vazen, 2011
- A.R. Penck, z.t., vaas, 1994,
- Jane Reumert, *Flame*, vaas, 2010
- Claire Verkoyen, *Petals & Bulbs*, set vazen, 2005
- Armando, z.t. (nr. 52), vaas, 2010

Aangekocht via de Mondriaan Stichting

- Rob Birza, *It's all about metamorphoses, it's all about love!*, beeld, 2011
- Babs Haenen *La Tulipe Cardinale*, vaas, 2011
- Les Deux Garçons, z.t., beeld, 2011
- Lucebert, *Schwarzkopf*, vaas, 1991
- Pablo Picasso, *Mains au poisson*, bord, 1953
- Marien Schouten, *Nepheline 7*, beeld, 2010
- Johan Tahon, *Wit bloed*, beeldengroep, 2011

Aangekocht via aankoopfonds moderne keramiek van de Vereniging Vrienden van het Princessehof

- Marja Kennis, *Casting Life*, beeld, 2010
- Beatrijs van Rheeden, *Kraag*, wandobject, 2011
- Beate Reinheimer / Ulrike Rehm, *Schwarm*, 36 wandobjecten, 2010/11
- Claire Verkoyen, *Oasis*, set vazen, 2003

BRUIKLENEN

KORTDURENDE BRUIKLENEN AAN DERDEN

- Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Drie objecten voor de tentoonstelling *Nachtbrakers*
- Groninger Museum
21 objecten voor de tentoonstelling *Famille Verte, Groen geëmailleerd Chinees porselein*
- Kunsthal KAdE, Amersfoort
Twee objecten voor de tentoonstelling *Meissen | SO - IL, 18de-eeuws porselein in hedendaagse architectuur*
- Pieter Vermeulen Museum, Driehuis
Drie objecten voor de tentoonstelling *Nachtbrakers*

Verervingen moderne keramiek 2011
V.l.n.r. Claire Verkoyen, Armando, Satoru Hoshino,
Babs Haenen, Pablo Picasso, Johan Tahon, Jane
Reumert, Bram Bogart, Les Deux Garçons

- Koninklijk Instituut voor de Tropen, Amsterdam
Een object voor de tentoonstelling *De dood leeft*
- VISUAL, Center for Contemporary Art in Carlow, Ierland
Dertien objecten voor de tentoonstelling *Sonja Landweer: A Life's Work*
- Latvian Museum of Art in Riga, Letland
Twintig objecten voor de tentoonstelling *Oriental Porcelain and The Netherlands*

KORTDURENDE BRUIKLENEN AAN HET PRINCESSEHOF

- Voor de tentoonstelling *10.000 x Happiness! Gelukssymbolen op Chinees porselein*
96 objecten uit het Rijksmuseum Amsterdam, Groninger Museum en Gemeentemuseum Den Haag
- Voor de tentoonstelling *Schwarm*
114 objecten van de kunstenaars Beate Reinheimer en Ulrike Rehm en van het Natuurmuseum Fryslan
- Voor de tentoonstelling *Schreeuw uit het harnas*
135 objecten afkomstig van het Stedelijk Museum 's Hertogenbosch, Cobra Museum Amstelveen, Erven Stichting Lucebert, twee particuliere bruikleengevers en Galerie Roland Janssen
- Voor de presentatie van de collectie Hillegonda Janssen
Drie objecten van mevrouw Hillegonda Janssen

LANGDURENDE BRUIKLENEN AAN HET PRINCESSEHOF

- 18 werken op het gebied van moderne keramiek uit de particuliere collectie van de heer B. Peiser

BEËINDIGING BRUIKLENEN AAN HET PRINCESSEHOF

- Een deel van de tegelcollectie, 1270 objecten geretourneerd aan de Stichting Van Achterbergh-Domhof
- Zeven niet-keramische objecten uit legaat Gratama-Schulz van Hagen overgedragen aan Drents Archief via de Ottema-Kingma Stichting
- Van de Aziatische collectie werden zes objecten teruggegeven aan mevrouw G. van der Kamp-Nieuwenhuis
- Uit de Aziatische en Europese collectie zijn 26 objecten geretourneerd aan de heer F.F. van Soest, mevrouw N.P.T. van Soest en mevrouw E.F.A. van Soest en 31 objecten aan de heer J.P. van Soest.

BIBLIOTHEEK

In 2011 zijn 190 publicaties toegevoegd aan de collectie. 120 daarvan zijn aangeschaft met het door de Ottema-Kingma Stichting ter beschikking gestelde budget. De overige publicaties zijn verkregen door ruil of schenking.

Er is een vervolg gegeven aan het in 2010 gestarte project ter verbetering van de inhoudelijke ontsluiting van de collectie. Hierdoor is het mogelijk geweest om in het voorjaar van 2011 ook de trefwoordvelden te presenteren en doorzoekbaar te maken in de catalogus op de website van de Ottema-Kingma Stichting.

PUBLICATIES

- In 2011 verschenen er drie edities van *Keramika*, waaronder een speciale uitgave over de collectie Janssen, met keramiek uit het islamitisch cultuurgebied. Die uitgave werd mogelijk gemaakt door de Ottema-Kingma-Stichting.
- *Kakiemon, a handbook*, Engelstalige uitgave van de samensteller van de Kakiemontentoonstelling Menno Fitski, verscheen bij Leiden University Press.
- *Symbols on Chinese porcelain, 10.000 x Happiness!* is de Engelstalige uitgave bij de gelijknamige tentoonstelling, geschreven door de samensteller van de tentoonstelling dr. Eva Stroeber en uitgegeven door Arnoldsche Verlag in Stuttgart.
- *Een kom vol geluk* is het kinderboek bij de tentoonstelling 10.000 x Happiness! van Harriet Impey met illustraties van Katie Pickwood, dat zowel in het Nederlands als in het Engels verscheen.
- *De schreeuw uit het harnas, keramisch werk van Lucebert* is verschenen bij de gelijknamige tentoonstelling bij uitgeverij Lecturis. De tekst is van de hand van de samensteller van de tentoonstelling Ank Trumpie.

SAMENWERKING EN CONTACTEN

In het kader van het 'Samenwerkingsverband Collectie **Aziatische Keramiek Nederland**' vonden er in het Prinsessehof twee tentoonstellingen plaats. Conservator Menno Fitski (Rijksmuseum) stelde de tentoonstelling *Kakiemon – Meesterporselein-makers uit Japan* samen. Voor *10.000 x Happiness!* bracht conservator Eva Stroeber 200 objecten met Chinese symboliek bij elkaar van het Prinsessehof, Rijksmuseum, Groninger Museum en Gemeentemuseum Den Haag.

Bij de opening van de Kakiemontentoonstelling waren representanten van de fabriek in Japan aanwezig en bezocht later een aantal familieleden van **Sakaida Kakiemon** (waaronder zijn echtgenote) de tentoonstelling.

Het Prinsessehof, het Fries Museum en Tresoar werken samen op het gebied van **ICT**. Vanaf 1 december 2011 maken de musea gebruik van de helpdesk en het werkplekbeheer van Tresoar Leeuwarden. Hiermee besparen de musea op dit onderdeel van de facilitaire dienstverlening.

Het Prinsessehof en het Fries Museum organiseren tweemaandelijks in het Prinsessehof een gezamenlijk **antiemspreekuur**. Geïnteresseerden kunnen vragen stellen over bodemvondsten, glaswerk, serviesgoed, schilderijen, munten, uurwerken, porseleinen vazen en dergelijke.

Al drie opeenvolgende jaren maken het Prinsessehof en het Fries Museum elk vier keer per jaar een tentoonstelling in de centrale hal van het **Medisch Centrum Leeuwarden**.

Het Prinsessehof Leeuwarden en Het Prinsenhof Delft slaan de handen ineen. Een gezamenlijke tentoonstelling over **Delfts blauw**, het wereldberoemde aardewerk, opent eind 2012 in Delft. De musea combineren hun kennis en collecties om het

publiek een echte Delfts blauw-ervaring mee te kunnen geven. De tentoonstelling is het begin van een langlopende samenwerking tussen beide musea. De musea hebben tot een gezamenlijke tentoonstelling besloten om de kennis en collecties van de beide instellingen optimaal te kunnen inzetten. De samenwerking maakt het mogelijk om het publiek van een bijzonder project te laten genieten, dat bij de musea afzonderlijk niet mogelijk was geweest. Delft is voor deze tentoonstelling inhoudelijk gezien de logische locatie, die bovendien vanwege de centrale ligging meer publiek op de been zal brengen. Samenwerken met andere musea en organisaties past binnen de strategie van het Prinsessehof. Roel Woering, zakelijk directeur van het Prinsessehof: 'Met deze publieksgerichte coproductie gaan we mee in de verwachtingen van de maatschappij en politiek.'

Conservator Ank Trumpie opende dit jaar twee tentoonstellingen in Nederland: Op 19 maart *Le jour de Pardon* van de kunstenaars **Les Deux Garçons** in Galerie Stevens in Maastricht en op 22 mei de tentoonstelling *De kracht van de daad*, werk van **Armando** in Galerie Schoots in Eindhoven.

Voorts werkte zij mee aan een fotoshoot voor de presentatie van de nieuwe servieslijn *Dressed* van **Marcel Wanders** voor Alessi met 18de en 19de -eeuwse beelden uit de collectie van het Prinsessehof.

Conservator Karin Gaillard bereidde met MuseumgoudA en Frans Leidelmeijer een reizende tentoonstelling (wereldtour) voor van Nederlandse art nouveau keramiek. Op 4 november woonde zij het OKS-symposium bij over 'Het Friese interieur'. Zij publiceerde in het **Bulletin Vereniging Rembrandt** een artikel over verwerving van 28 stukken van de Faience- en Tegelfabriek 'Holland' en in **Ceramic Monthly** een artikel over de art nouveau collectie van het Prinsessehof.

Conservator Eva Stroeber publiceerde twee artikelen in **Aziatische Kunst**: *Butterflies in the Art of China and the Netherlands* en *Literati and Literary Themes on Porcelain from the Collection Keramiekmuseum Prinsessehof*. Op 25 juni 2011 hield zij een lezing in het **Gemeentemuseum Den Haag** voor de Vrienden van Ceramiek en Glas over *10.000 x Happiness! Symbols on Chinese Porcelain*.

Internationale aandacht

Dankzij een stevige buitenlandse promotie van de Aziatische tentoonstellingen kon de reputatie van het Prinsessehof als een museum met een belangrijke Aziatische keramiekcollectie internationaal worden vergroot. De tentoonstellingen brachten veel buitenlandse collega's naar Leeuwarden, zowel individueel als in groepsverband: uit Zweden, Noorwegen en Frankrijk kwamen The Oriental Ceramic Societies; uit Japan Tetsugo Degawa, directeur van het Osaka Museum of Oriental Ceramics, met 15 gasten; uit Duitsland dr. Ursula Lienert, voormalig conservator Asian and Islamic Department van het Museum fuer Kunst und Gewerbe in Hamburg en Cora Wuermell, conservator Porzellansammlung in Dresden en uit London bezochten Rose Kerr, voormalig keeper Chinese department, Victoria & Albert Museum, de toonaangevende verzamelaars Errol Manners en Sir Michael Butler, het museum.

Voorts bezochten Nihat Ersen, Turkse consul-generaal en liefhebber/kenner van Aziatische keramiek, K. Gharib Abadi, Iraanse ambassadeur en de cultureel attaché de gelukstentoonstelling en kwam Prof. Kitty Zijlmans uit Leiden met een groep internationale studenten 'Chinese Studies and Art History'.

Tijdens het 'International Symposium on Oriental porcelain in 17th century in The Netherlands', waren er behalve Nederlandse collega's ook deelnemers uit Shanghai, Kaapstad, Kyoto, London en Dresden in het Prinsessehof.

NEVENFUNCTIES

Saskia Bak

- secretaris Stichting Hora Siccama van de Harkstede
- bestuurslid Wassenbergh-Clarijs-Fontijn Stichting
- bestuurslid NP3, Groningen
- redacteur The Low Countries en Ons Erfdeel
- lid Raad van Toezicht Grand Theatre, Groningen
- bestuurslid Marketing Leeuwarden; voorzitter Domein Vrije tijd
- bestuurslid van de Moanne
- bestuurslid Vereniging Rijksgesubsidieerde Musea, Penningmeester

Roel Woering

- lid Raad van Toezicht Zuid-Oost Zorg, Drachten
- commissaris Okkinga Communicatie, Bolsward
- bestuurslid Stichting Binnenstad Leeuwarden
- bestuurslid Stichting Ljouwerter Skûtsje

Mariska de Boer

- lid Educatief Overleg landelijke musea en herinneringscentra Tweede Wereldoorlog
- lid Kunstmenu

Femke Haijtema

- lid bestuur sectie PR & Marketing, Nederlandse Museumvereniging
- lid werkgroep sectie Vrije Tijd, Marketing Leeuwarden

Daan Hoogterp

- lid sectie Veiligheidszorg & Facility management, Nederlandse Museumvereniging

Karin Gaillard

- lid Comité van Aanbeveling Stichting Behoud Nederlandse Jugendstilarchitectuur
- lid kascommissie Nederlandse Vereniging van Vrienden van Ceramiek en Glas

Simon Huismans

- Lid bestuur VVE Nieuw Zaailand

Inge Hekman

- lid werkgroep Art Trip Ljouwert
- lid Kunstmenu Leeuwarden
- lid Werkveldadviescommissie Master Kunsteducatie Hanzehogeschool Groningen en NHL
- werkvelddocent docentenopleiding BKV, NHL Leeuwarden

Wilbert Helmus

- voorzitter bestuur sectie SIMIN, Nederlandse Museumvereniging
- voorzitter projectgroep Friese Erfgoed Hub (verhalen van Friesland)
- lid Expercirle, Hogeschool van Amsterdam, Opleiding Media, Informatie & Communicatie
- lid Kerngroep Culturele Coalitie Digitale Duurzaamheid
- lid vertaalcommissie Spectrum, Rijksdienst Cultureel Erfgoed
- lid projectgroep Fries Duurzaam Depot, samenwerking Tresoar en Provincie Friesland

Hubert Luymes

- lid Fries Educatief Platform FEP
- lid werkgroep Nieuwe media (FEP)

Eva Stroeber

- keurmeester op de kunstbeurzen PAN Amsterdam en TEFAF Maastricht

Jan van Zijverden

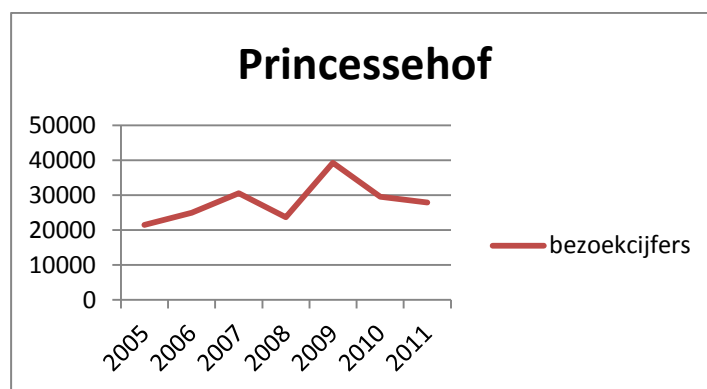
- lid Fries Educatief Platform
- redactielid Historisch Tijdschrift Fryslân
- lid stuurgroep Kultuerfilter
- lid Wurkgroep Maritime Skiednis (FA)

PUBLIEK

BEZOEKERS

Het Prinsessehof heeft een goed jaar achter de rug. 27.878 mensen bezochten de opmerkelijke presentaties in het museum. Maar liefst 4.366 kinderen en jongeren brachten een bezoek aan het museum, onder meer voor de jaarlijkse Prinsessedag in de Prinsentuin. 43% van de bezoekers was in bezit van een Museumkaart. 3% van alle bezoekers was afkomstig uit het buitenland.

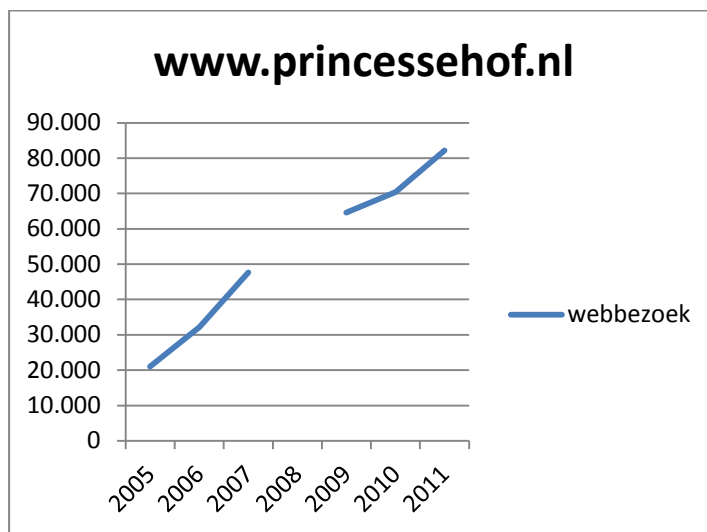
2006 – 24.986 2007 – 30.577 2008 – 23.691
2009 – 39.242 2010 – 29.525 2011 – 27.878

In de herfst is een publieksonderzoek uitgevoerd onder volwassen Nederlandse bezoekers. 60% van hen bezocht het museum voor de eerste keer en 85% van de bezoekers kwam van buiten Friesland. Van de ondervraagden bleek tweederde speciaal voor het museumbezoek naar Leeuwarden te zijn gekomen. Het Prinsessehof bracht dus in 2011 vele duizenden extra bezoekers naar de stad. De meerderheid van hen combineerde het museumbezoek met bezoek aan andere attracties, horeca of winkels. 18% van de bezoekers die speciaal voor het Prinsessehof naar Leeuwarden kwamen combineerde dit bezoek met een overnachting in Leeuwarden.

Met 82.196 virtuele bezoeken wordt de opgaande trend in het webbezoek aan www.prinsessehof.nl bevestigd. Circa 15 % van deze bezoekers is afkomstig uit het buitenland. Ook de museumcollectie is sinds 2011 online te bezichtigen.

2006 – 32.128 2007 – 47.667 2008 – niet beschikbaar
2009 – 64.606 2010 – 70.433 2011 – 82.196

De website aziatischekeramiek.nl biedt de bezoeker naast een overzicht van tentoonstellingen en activiteiten, een uitgebreide database waarin objectbeschrijvingen van de vier Aziatische museumcollecties in Nederland zijn opgenomen. Het bezoekersaantal neemt gestaag toe. De Engelstalige versie van de website kan worden geraadpleegd via: www.asianceramics.nl.

2006 – 25.568 2008 – 88.713 2010 – 132.423
2007 – 69.150 2009 – 124.094 2011 – 141.692

MARKETING & COMMUNICATIE

Het museum legde dit jaar de nadruk op Aziatische keramiek, met tentoonstellingen die veel nieuwe bezoekers trokken en de Aziatische keramiek van het museum opnieuw internationaal op de kaart hebben gezet. Ook moderne keramiek kwam aan bod, zoals in de tentoonstelling over Lucebert.

In 2011 verzorgde de afdeling voor vijf tentoonstellingen de communicatie. Er werd drukwerk geproduceerd - uitnodigingskaarten, folders, posters, banieren en geveldoeken - en er werden acties geïnitieerd. Nieuws over deze tentoonstellingen, schenkingen, aankopen en andere mijlpalen voor het museum werd verspreid middels tientallen persberichten. Dit leverde enkele honderden artikelen op in de media, met een advertentiewaarde van in totaal €825.789,33. Er verscheen bovendien een algemene folder met het tentoonstellingsprogramma. De redactie van de website www.princessehof.nl, de jaarverslagen plus de drie edities van Keramika en de organisatie en begeleiding van evenementen berustte eveneens bij de afdeling. De vormgeving van het corporate en tentoonstellings-drukwerk door UNA in Amsterdam werd in 2011 succesvol gecontinueerd.

De tentoonstelling van **Armando** werd verlengd tot 10 april 2011. De expositie genereerde al vanaf het begin veel publiciteit en ook veel bezoekers. In totaal bezochten ruim 10.000 mensen de tentoonstelling. Er was uitgebreide media-aandacht in de Volkskrant, het NRC Handelsblad, Financieel Dagblad, Leeuwarder Courant, Friesch Dagblad en in het VPRO-magazine. Op zondag 9 januari 2011 werd een documentaire over Armando en de tentoonstelling op Nederland 2 uitgezonden. In dezelfde tijd was de tentoonstelling **Kakiemon**, meester-porseleinmakers uit Japan,

te zien. Daarvoor werd een drietalige uitnodigingskaart (Ned/Eng/Japans) de wereld in gestuurd - naar Japanse ambassades en consulaten, musea met Aziatische collecties - evenals een Engelstalige folder. Landelijk was er uitgebreide media-aandacht voor dit 'porselein voor de rijksten der rijken' in de Telegraaf en in talrijke kunstbladen.

De tentoonstelling **10.000 x Happiness!** trok ruim 15.000 bezoekers. Door Aziatische symbolen van geluk als leidraad te nemen werd een laagdrempelige manier gevonden om het publiek bekend te maken met de Oosterse manier van denken. Dat dit doel bereikt werd blijkt wel uit het feit dat bijna de helft van de tentoonstellingsbezoekers

niet zozeer kwamen vanuit een bestaande liefde voor keramiek, maar vanuit interesse in de Chinese cultuur. De nationale en internationale pers werd in drie talen (Nederlands, Engels, Chinees) op de hoogte gebracht van de tentoonstelling. Er waren lovende, inhoudelijke recensies in onder andere NRC Handelsblad en de Telegraaf, en ook Origine, Villa d'Arte en Friesch Dagblad besteedden uitgebreid aandacht aan de tentoonstelling. Online werd 10.000 x Happiness! goed opgepikt, onder meer door China-gerelateerde websites, zoals radio86.nl en crtv.nl, de *Daily Mail* en zeitonline.de.

10.000 x Happiness!

Uit het gastenboek:

Een bezoeker uit Doorn:

'Een bezoek aan de afhaal-Chinees zal nooit meer hetzelfde zijn, nu ik de tentoonstelling heb gezien'.

Een inwoner uit Beijing:

'Thanks for keeping the treasures and spreading the Asian cultures',

Talrijke Chinese organisaties in Nederland en Chinese ambassades/consulaten in de Benelux, Duitsland, Frankrijk werden uitgenodigd om de tentoonstelling te bezoeken. Er werden zes verschillende ansichtkaarten gedrukt, die elk een aspect uit de tentoonstelling vertegenwoordigen. Deze kaarten werden in de zomer bijgesloten bij kunsttijdschriften, in life- en mindstylebladen en het blad Azië. Gedurende de tentoonstelling is tweewekelijks geadverteerd in de Museumladder van Trouw, Volkskrant en NRC en ook in Tableau

en in het Friesch Dagblad. Een abri-campagne op de NS-stations in de Randstad zorgde voor landelijke exposure. Extra aandacht was er voor de 10.000ste bezoeker van de tentoonstelling. Het Prinsessehof nam het initiatief voor een Engelstalige folder getiteld *Three Chinese ceramic exhibitions in the Netherlands*, waarin naast de eigen tentoonstelling ook exposities met Chinese keramiek in Groningen en Den Haag werden aanbevolen. De folder is in binnen- en buitenland verspreid (relevante musea, Chinese ambassades en consulaten). In oktober is de Aziatische connectie van het Prinsessehof nog eens bevestigd door de ondertekening van de vriendschapsband tussen de gemeente Leeuwarden en de Chinese stad Liyang in het museum.

Eind november opende de opzienbarende tentoonstelling **Schwarm**. Een samenwerking met het Natuurmuseum Fryslân stelde het publiek in staat de grote keramische kevers te vergelijken met echte insecten. Deze samenwerking werd doorgezet in de vorm van publieksacties en communicatie.

In de winter van 2011/12 was eveneens de eerste keramiektentoonstelling van kunstenaar en dichter **Lucebert** te zien. De communicatie richtte zich op liefhebbers van moderne kunst en op literatuurliefhebbers.

FONDSENWERVING EN SPONSORING

In 2011 kon men de geheimen van de traditionele, maar nog steeds actuele Chinese beeldcultuur ontdekken in de tentoonstelling *10.000 x Happiness!*, mede mogelijk gemaakt door het landelijke fonds dat toen nog de naam Mondriaan Stichting droeg. De tentoonstelling werd ondersteund door het Engelstalige boek *Symbols on Chinese porcelain, 10.000 x Happiness!* van conservator dr. Eva Stroeber. Deze prachtige uitgave kwam er dankzij financiële steun van de Ottema-Kingma Stichting, de Stichting Woudsend Anno 1816 en enkele particuliere weldoeners. De presentatie *Liefde & Hebzucht*, verhalen van gepassioneerde keramiekverzamelaars, kende in het voorjaar van 2011 zijn slotaflevering. Deze zes over een aantal jaren verspreide presentaties, konden worden gerealiseerd mede dankzij de financiële steun van de Mondriaan Stichting, het ANWB fonds en de Friesland Bank.

MUSEUMWINKEL

De museumwinkel wordt door een enthousiaste groep vrijwilligers bemand. Het management, de inkoop en presentatie in de winkel zijn de verantwoordelijkheid van een parttime medewerker. De museumwinkel is net als het museum gespecialiseerd in keramische producten. Het assortiment reikt van kunstboeken tot tegels en van hebbedingetjes tot designkeramiek van Hella Jongerius, Erik Gutter en Studio N.L. Ook zijn merken als Pol's Potten, Kitchen Trend, & Klevering vertegenwoordigd. Het aanbod in de winkel voegt zich succesvol naar het tentoonstellingsprogramma. Zo kochten *Kakiemon*-bezoekers een aanzienlijke hoeveelheid, met prachtige bloesemtakken gedecoreerde borden en werd het boek bij de tentoonstelling van de vazen van Armando een bestseller in de winkel. De twee publicaties bij de tentoonstelling *10.000 x Geluk!* (ook het kinderboek) bleken beide succesvolle uitgaven te zijn.

Een mooi en exclusief assortiment, een tentoonstellingsgericht aanbod en het feit dat de museumuitgang nu via de winkel plaatsvindt, maken dat we 2011 met een goed resultaat konden afsluiten.

EDUCATIE

DE BEZOEKER

Het aantal individuele kinderen en jongeren dat het Prinsessehof bezoekt zit sinds 2009 in de lift. Ten opzichte van 2009 valt op dat het aantal leerlingen uit het Primair Onderwijs structureel lijkt te zijn toegenomen, van 619 in 2009 naar 1.527 in 2011. Het aantal leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs is zeer tentoonstellingsafhankelijk en wisselt sterk. Dit jaar was de balans positief, 1.261 leerlingen uit het VO in 2011 tegen 543 in 2010. Voor een one-issue museum doet het Prinsessehof het structureel goed met zijn activiteiten voor kinderen. Dit jaar stond de teller op 1.729 individuele kinderen en jongeren die het museum bezochten. Daarmee kwam het totaal aantal jongeren en kinderen in 2011 op 4.517 (zie bijlage).

DE AFDELING

Tot het einde van het schooljaar 2010-2011 waren de ontwikkeling en de uitvoering van onze onderwijsprogramma's in handen van Hubert Luymes. Met ingang van het schooljaar 2011-2012 is als gevolg van de integratie met het Fries Museum een aantal organisatorische veranderingen doorgevoerd. Mariska de Boer (specialist erfgoed-educatie) en Inge Hekman (specialist kunst- en media-educatie) zijn nu samen verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod van het museum, terwijl Hubert Luymes zich richt op de informatieoverdracht in en bij tentoonstellingen. Jan van Zijverden is verantwoordelijk voor het beleid en aansturing van de afdeling educatie & informatie.

ACTIVITEITEN ONDERWIJS

Een greep uit de onderwijsactiviteiten van 2011.

Theepottenpraat

Alle kleuters uit Leeuwarden bezochten in 2011 het Prinsessehof als onderdeel van

het populaire Kunstmenu. Op school maakten groep 1 en 2 kennis met het verhaal van 'De gebroken theepot' tijdens een toneelstuk dat werd uitgevoerd door studenten van artiest drama D'Drive - kunstopleidingen van het Friesland College in Leeuwarden. Spelenderwijs ontdekken de kinderen van alles over keramiek. Door het zingen van het *Boetseren en Glazurenlied* leren de

kinderen hoe keramiek wordt gemaakt. In het museum bezoeken ze de kamer van prinses Marijke die vroeger in het Prinsessehof woonde en de werkplekken van haar vriendjes. De kinderen voelen echte klei en keramiek en zien de prachtige vormen en kleuren van heel veel verschillende theepotten. Ook ontdekken ze wat een museum is.

Eenmaal terug op school maken de kinderen hun eigen droomtheepot op papier. Het programma is in het najaar van 2011 verbeterd en uitgebreid.

Ontwerpwedstrijd Geluksvaas

De ontwerpwedstrijd is een jaarlijks terugkerend onderdeel bij een tentoonstelling. De

opdracht voor *10.000 x Happiness!* luidde: 'maak een ontwerp voor een vaas waarin een gelukssymbool is verwerkt'. Er is voor een vaas gekozen omdat in de tentoonstelling een verhaal voor kinderen is vervlochten over een geluksvaas. Zowel Chinese (draak, olifant en kikker) als Europese

(klavertjevier, hartje en hoefijzer) gelukssymbolen hebben de leerlingen tot inspiratie gediend. Een jury koos uit meer dan 120 inzendingen de zes ontwerpen voor de 'geluksvaas' die zijn uitgevoerd bij de Friese tegelfabriek Albarello. De inzendingen kwamen van leerlingen uit het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs uit de provincies Noord-Holland, Groningen en Friesland.

Lucebert – The battle

Bij de tentoonstelling *De schreeuw uit het harnas*, keramisch werk van Lucebert, organiseerde het museum een interactief onderwijsproject: Lucebert – the battle. Honderden leerlingen van OSG Sevenwolden uit Heerenveen, gingen de strijd aan met het werk van Lucebert. De resultaten werden in het museum tentoongesteld.

Voordat de leerlingen aan de slag gingen, deden ze uitgebreid onderzoek naar het werk van Lucebert. Ze verdiepten zich in zijn gedichten en beeldende werk. Op basis daarvan schreven de leerlingen een beschrijf-, klank-, vorm- of zintuigengedicht. Die gedichten vormden op hun beurt de basis voor het eindresultaat.

De collages, ruimtelijke werken en gezongen versies met eigen muzikale begeleiding zijn stuk voor stuk eigen interpretaties van het werk van Lucebert. Om duidelijk te maken hoe de leerlingen tot hun keuze kwamen, was van een aantal leerlingen het werkproces te volgen: van eerste idee tot eindproduct. Een compilatie van filmopnamen van het project werd ook vertoond. Ook leerlingen van andere scholen werden uitgedaagd om de battle aan te gaan. Aan de hand van het onderwijsprogramma maakten zij eerst kennis met het werk van Lucebert. Vervolgens gingen leerlingen zelf beeldend, dichtend en ontwerpend aan de slag in zogenaamde battle-boeken. Een selectie van hun reacties is te vinden op de website.

Art Trip 10.000x Happiness!

Ook in 2011 deed het Prinsessehof mee aan de Art Trip Ljouwert. De deelnemende scholen waren: Piter Jelles Aldlan en Piter Jelles Montessori (Leeuwarden), RSG Simon Vestdijk (Harlingen), RSG Magister Alvinus en CSG Bogerman (Sneek). Stagiaire Nienke Dijkstra van de docentopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving ontwikkelde bij de tentoonstelling *10.000 x Happiness!* een CKV-programma, dat zowel door leerlingen die in het kader van de Art Trip het museum bezochten als door andere CKV-leerlingen werd gebruikt. Een kijkwijzer gaf leerlingen houvast bij het ontdekken van de betekenis van gelukssymbolen op keramiek en trok deze ontdekkingen door naar de belevingswereld van leerlingen nu.

ACTIVITEITEN ALGEMEEN

De activiteiten worden zoveel mogelijk aan het tentoonstellingsprogramma gekoppeld. In 2011 was vanzelfsprekend een hoofdrol weggelegd voor de tentoonstelling *10.000 x Happiness!*. Activiteiten voor jong & oud droegen sterk bij aan het succes van deze tentoonstelling. Hieronder volgt een bescheiden selectie uit het activiteitenprogramma.

Geluksprinsessedag

Ruim zeventig prinsesjes keken ademloos toe bij de leeuwendans en de drakendans van kindersportgroep Bao Trieu uit Groningen. Dit optreden was het hoogtepunt van de Prinsessedag bij de tentoonstelling *10.000 x Happiness!*. Het programma kwam tot stand in samenwerking met De Koperen Tuin en stichting Prinsentuin concerten. Studenten van de opleiding docent BKV van de NHL-Hogeschool zorgden dat alles op rolletjes liep. Driehonderd toeschouwers woonden het spektakel bij. Uiteraard waren er allerlei activiteiten voor kinderen zoals het maken van een drakenkroon en het schminken met Chinese gelukssymbolen.

Een kom vol geluk

Bij de tentoonstelling *10.000 x Happiness!* verscheen het prentenboek 'Een kom vol geluk'. Dit boek vormde de basis voor de kinderroute door de tentoonstelling waarin een vijftal gelukssymbolen werd uitgelegd, en ook de basis voor de speurtocht door de expositie.

Lode Lakei op de Uitmarkt

Tijdens de Uitmarkt op 11 september in de Prinsentuin vertelde Lode Lakei (alter ego van educatief medewerker Hubert Luymes) het verhaal 'Een kom vol geluk'. Op behendige wijze liet Lode Lakei jong en oud participeren in het verhaal.

Lao Tse in het Prinsessehof

In de herfstvakantie waren de hele dag door kinderen bezig met het schilderen van Chinese gelukssymbolen op tegels. Een optreden van de Chinese verhalenverteller Lao Tse ging aan de workshops vooraf.

ACTIVITEITEN EN ONTVANGSTEN 2011

Maandag 10 januari

Speciale ontvangst VVV Leeuwarden

Zaterdag 22 januari

Speciale ontvangst van de Society for Japanese Arts

Woensdag 26 januari

Reünie Syrië-reis Vrienden Van Keramiekmuseum Prinsessehof

Donderdag 27 januari

Speciale ontvangst van de Stenden Hogeschool

Vrijdag 28 en zaterdag 29 januari

Chinees Nieuwjaar in het Prinsessehof. Kinderactiviteiten: draken kleien en drakenspeurtocht

Voorjaarsvakantie

'Help Pake en Beppe de vakantie door'. Een gemeenschappelijk initiatief van Friese Musea in de voorjaarsvakantie

Zondag 13 februari

Dag voor de Vrienden van het Prinsessehof in het kader van Kakiemon

Donderdag 24 februari

Ontvangst door Ank Trumpie van studenten van de Vrije Academie in Den Haag, en rondleiding moderne en hedendaagse keramiek.

Zondag 6 maart

Speciale bijeenkomst van de Ottema Kingma Stichting

Dag voor de Vrienden van het Prinsessehof in het kader van keramiek uit het islamitisch cultuurgebied

4 tot en met 13 maart

Vrouwen & Keramiek

Presentatie van keramische vrouwenfiguren in samenwerking met het project Vrouwenweek Fryslân en het project FEM-maatjes van Humanitas

Zondag 13 maart

Armando – Gratis rondleiding van de week

Maandag 21 maart

Speciale bijeenkomst. Thema: Ontsluit de digitale collectie met Europeana – informatiebijeenkomst voor de erfgoedsector

Zondag 20 maart

Kakiemon – Gratis rondleiding van de week in het kader van *Kakiemon*

Zondag 27 maart

Gratis rondleiding van de week in het kader van *Armando*

Zondag 27 maart

Speciale ontvangst van de Oriental Ceramic Society

Zaterdag 2 april en zondag 3 april

Museumweekend met het thema 'laat je verleiden'

Vrijdag 8 april

Speciale bijeenkomst van Ambassadeurs uit Noord-Europese landen

Zondag 17 april

Ledenvergadering Vereniging van Vrienden

Keramiekmuseum Princessehof

Vrijdag 29 april

Opening tentoonstelling *10.000 x Happiness!*

Dinsdag 17 mei

Speciale ontvangst VVV Leeuwarden in het kader van *10.000 x Happiness!*

Dinsdag 17 mei

Bijeenkomst vrijwilligers Keramiekmuseum Princessehof in het kader van *10.000 x Happiness!*

Vrijdag 27 mei

Speciale ontvangst van de gemeente Opmeer

Donderdag 2 juni

Geluksprinsessedag, dag voor kleine prinsen en prinsessen in de Prinsentuin in Leeuwarden

Elke zondagmiddag in juli en augustus

Gratis Rondleiding van de week

Elke zaterdag in juli en augustus

Theatrale wandeling

Donderdag 14 juli

Netwerkbijeenkomst van VNO/NCW. Thema: Rijksbezuinigingen op cultuur

Zaterdag 23 juli

Bezoek van Universit   de Liège

Maandag 5 september

Bijeenkomst Raad van Toezicht

11 september

Uitmarkt in de Prinsentuin Lode Lakei vertelt het verhaal van 'Een kom vol Geluk', waarbij jong en oud participeren in het verhaal

Vrijdag 30 september

Speciale bijeenkomst relaties Marketing Leeuwarden

Zaterdag 8 oktober

Speciale ontvangst van de leden Vereniging van Aziatische Kunst

Herfstvakantie 2011

Diverse activiteiten voor kinderen: schilderen van Chinese gelukssymbolen op tegels en een optreden van de Chinese verhalenverteller Lao Tse

Woensdag 19 oktober

Ledenvergadering Vrienden van het Princessehof

Woensdag 26 oktober

Speciale ontvangst van de Chinese delegatie uit Liyang: ondertekening van de vriendschapsband met de stad Leeuwarden

Vrijdag 28 oktober

Speciale ontvangst Ottema Kingma Stichting in het kader van *10.000 x Happiness!*

Zaterdag 5 november

Boekpresentatie Van Achterbergh

Vrijdag 25 november

Opening tentoonstelling *Schreeuw uit het harnas* en *Schwarm*

Dinsdag 29 november

Bijeenkomst Vrijwilligers Princessehof in het kader van *Schreeuw uit het harnas*

Maandag 19 december

Bezoek van de Iraanse Ambassadeur

Kerstvakantie

Diverse activiteiten voor kinderen: kevers boetsen en tronies schilderen

FACILITAIRE ZAKEN

De afdeling heeft het afgelopen jaar een nieuwe structuur gekregen en is opgedeeld in drie disciplines: Publiek & Officemanagement, Huisvesting & Presentaties en Beveiliging.

PUBLIEK & OFFICEMANAGEMENT

Deze afdeling is verantwoordelijk voor het ontvangen van publiek en de exploitatie van receptie, horeca en de winkel. Tevens draagt de afdeling zorg voor telefonische bereikbaarheid van de medewerkers, groepsboekingen en postverwerking. De medewerkers zijn verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van arrangementen en evenementen.

BEVEILIGING

De beveiliging is een zeer kritisch punt bij het museum. De afdeling draagt bij aan het veiligheidsbeleid en de uitvoering daarvan in het museum. Er wordt continue gekeken naar een zo optimaal mogelijke inzet van mensen en middelen. Het afgelopen jaar is het contract met een externe partij gecontinueerd en is er voor gekozen de flexibele schil ten opzichte van de vaste bezetting te vergroten. De vaste bezetting is verminderd met een medewerker, die door externen wordt ingevuld.

HUISVESTING & PRESENTATIES

De medewerkers dragen zorg voor alle zaken betreffende de huisvesting, inclusief de infrastructuur van nutsvoorzieningen, telefonie en data. Als gevolg van een nieuwe organisatiestructuur is een aantal afdelingen verhuisd. Ook is het pand Groeneweg 4 verlaten en de huur opgezegd. Voor diverse presentaties werden de ontwerpen voor de inrichting gemaakt en gebouwd, zoals voor de tentoonstellingen van Armando en Lucebert, *10.000 x Happiness!* en *Schwarm*.

BEDRIJFSHULPVERLENING

Het afgelopen jaar is er extra aandacht besteed aan het optimaliseren en uitbreiden van de BHV-organisatie. Er is een gezamenlijk aanspreekpunt voor de twee musea in de persoon van een coördinator beveiliging. De medewerkers volgen jaarlijks een herhalingscursus. Er is een ontruimingsoefening gehouden en er zijn structureel BHV-oefeningen uitgevoerd.

ICT

Met Tresoar is een dienstverleningsovereenkomst gesloten voor het onderhoud van de server en voor ondersteunende service op de werkplekken (helpdesk).

PERSONEEL & ORGANISATIE

ORGANISATIE

Het Prinsessehof is per 1 januari 2011 geïntegreerd met het Fries Museum. De medewerkers worden vanaf die datum in beide musea ingezet, met uitzondering van de conservatoren die vooreerst voor een museum werkzaam blijven. Het Prinsessehof behoudt zijn 'eigen gezicht', huisstijl, een eigen gebouw, collectie en missie en doelstellingen. Door de integratie is de efficiency, effectiviteit en professionaliteit van beide musea vergroot, onder andere door herinrichting van de organisatie, schaalvoordelen en afstemming tussen de musea. De functies van de medewerkers zijn opnieuw beschreven en ingedeeld in zes gezamenlijke afdelingen. Er zijn drie afdelingen die specifiek voor één museum werken, te weten: Collectievorming en –onderzoek Fries Museum, Verzetsmuseum Friesland en Collectievorming en –onderzoek Prinsessehof. Tevens werd per 1 januari 2011 voor beide musea een nieuwe procedure Gesprekscyclus ingevoerd, bestaande uit drie gesprekken per jaar: planningsgesprek, functioneringsgesprek en beoordelingsgesprek. In het kader van de integratie werd op 22 september 2011 een informele feestelijke bijeenkomst georganiseerd voor alle medewerkers van beide musea, inclusief vrijwilligers en uitzendkrachten.

PERSONEEL

Op 31 december 2011 waren er 23 medewerkers in dienst van de Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof. Voorts waren er in het Prinsessehof structureel vier medewerkers (1,4 fte) via andere werkgevers werkzaam, waarvan drie in het kader van de WSW (Wet Sociale Werkvoorziening). Eén medewerker was werkzaam in een gesubsidieerde arbeidsplaats om werkervaring op te doen.

Waren tot 1 januari 2011 slechts een aantal functies samen met het Fries Museum ingevuld (Directie, Human Resources, Fondsenwerving en sponsoring en hoofd Collectie- en kennismanagement) vanaf 1 januari 2011 worden door de integratie, bijna alle functies door de beide musea gedeeld. De formele werkgever is niet gewijzigd. Door de samenwerking op het gebied van HR vóór 1 januari 2011 waren de rechtsposities van beide musea gelijk: zij volgen de CAO Verzelfstandigde Rijksmusea, zijn alle medewerkers aangesloten bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en hebben zij dezelfde personeelsregelingen.

In dienst

Per 1 september	Rudolf Annee	assistent-medewerker Huisvesting
Per 4 juli	Janna Avezaat	medewerker Communicatie

Uit dienst

Per 1 september	Lieuwe Bokma	medewerker Huisvesting en Presentaties
Per 1 maart	Aafke Koole	medewerker Vrijwilligersbeleid
Per 1 oktober	Andries Kuperus	medewerker Beveiliging

STAGIAIRES

In 2011 bood het Prinsessehof stagiaires van uiteenlopende opleidingsinstituten gelegenheid om praktijkervaring op te doen.

Nienke Dijkstra	Educatie & informatie
Sarah Fassio	Collectievorming en -onderzoek
Bastiaan Nieuwland	Marketing & communicatie
Anouk de Vries	Educatie & informatie

UITZENDKRACHTEN ACTIVITEITEN

Uitzendkrachten werden door het museum ingehuurd ten behoeve van de receptie van het museum. Totaal werden 294 uren verspreid over vier uitzendkrachten via een uitzendbureau ingevuld. Voor de bewaking in het museum (vervanging bij ziekte en bij onderbezetting) werd evenals in andere jaren, een beveiligingsbedrijf ingeschakeld.

VRIJWILLIGERS

Het Prinsessehof kon ook dit jaar weer rekenen op de grote inzet van vrijwilligers. Zij zijn onmisbaar bij de vele activiteiten van het museum. Op 31 december 2011 waren er 73 medewerkers als vrijwilliger bij het museum werkzaam: waarvan 34 in de theesalon, 1 ten behoeve van de collecties, 22 in de museumwinkel en 16 als rondleiders.

ZIEKTEVERZUIM

Over 2011 was het ziekteverzuimpercentage 3,4 %, inclusief langer dan 1 jaar ziek.

LOONMAATREGELEN

Begin 2011 werd een definitief akkoord gesloten tussen werkgevers en werknemers over een verlengde CAO met een looptijd vanaf 1 juli 2010 tot 1 juli 2011.

Afgesproken werd om daarna de onderhandelingen te openen voor een langjarige CAO vanaf juli 2011. Medewerkers die op 1 januari 2011 in dienst waren ontvingen

over de periode 1 juli 2010 tot 1 juli 2011 een eenmalige bruto-uitkering van € 600,-- naar rato van de omvang van het dienstverband en deeltijdpercentage.

OPLEIDING EN TRAINING

Eén medewerker volgde de opleiding 'Leergang Personeelsmanagement' en één medewerker nam deel aan de training 'Beginnen met leidinggeven'. Met de afdelingshoofden en coördinatoren vond een training 'Functioneren en beoordelen' plaats. Daarnaast woonden diverse medewerkers in het kader van hun functie en werkzaamheden studiedagen, workshops en congressen bij en legden werkbezoeken af. De medewerkers Bedrijfshulpverlening volgden de verplichte beginners- en herhalingscursussen BHV en 4 van hen volgden de cursus Ploegleider BHV. Daarnaast werd er voor de BHV-medewerkers een training Oefenen met de AED georganiseerd.

MEDEZEGGENSCHAP

Het Prinsessehof heeft geen medezeggenschapscommissie. Om die reden is in het verslagjaar regelmatig een bijeenkomst voor het voltallige personeel belegd, waarin de directie toelichting gaf op recente gebeurtenissen, mededelingen deed over toekomstige ontwikkelingen en medewerkers diverse onderwerpen aan de orde konden stellen.

VRIENDEN VAN HET PRINCESSEHOF

ACTIVITEITEN

Wegens grote belangstelling in december 2010, is op zondag 13 februari een tweede Vriendendag in het teken van Kakiemon gerealiseerd. Vrienden kwamen uit het hele land om de tentoonstelling te bezoeken, te genieten van een Japanse lunch en lezingen bij te wonen van conservatoren Eva Ströber en Menno Fitski. Zondag 6 maart was de speciale Vriendendag gewijd aan keramiek uit het islamitisch cultuurgebied. Aanleiding was de schenking van een fraaie lusterkom door mw. Hillegonda Janssen, ter afsluiting van de overdracht van haar collectie vaatwerk en tegels uit dit cultuurgebied. De lezing werd verzorgd door Agnita van 't Klooster, specialist keramiek uit islamitisch cultuurgebied en oud-medewerker van het Prinsessehof.

AANKOPEN

Met gelden uit het aankoopfonds hedendaagse keramiek van de Vrienden zijn in 2010 kunstobjecten aangekocht van Marja Kennis, Beatrijs van Rheeden, Beate Reinheimer/Ulrike Rehm en Claire Verkoyen vier objecten aangekocht (zie verwervingen).

VERGADERINGEN

In april vond een algemene ledenvergadering plaats, met een zeer bescheiden aantal belangstellenden. Op 19 oktober daarentegen was de opkomst aanzienlijk groter: de toekomst van de Vereniging Vrienden stond op de agenda. Hier kwamen de doelstellingen aan de orde evenals de relatie van de vereniging tot het museum. De onderwerpen van deze bijeenkomst en het verloop van de vergadering, waren aanleiding tot het beleggen van een extra bijeenkomst begin 2012.

BESTUUR

De samenstelling van het bestuur van de Vereniging per 31 december 2011:
Branda de Jong (voorzitter), Dineke Bunk-Eden (secretaris) Frans van den Berg (penningmeester), Geesje Lok-Hoekstra, Nirdosh van Heesbeen en Peter Hiemstra.

BIJLAGE I

DIRECTIE EN MEDEWERKERS OP 31 DECEMBER 2011

Vanaf 1 januari 2011 worden alle functies - met uitzondering van de conservatoren en enkele projectmedewerkers - voor beide musea ingezet. In dit overzicht is aangegeven wie op de loonlijst van de Stichting Keramiekmuseum Het Prinsessehof (PH), en wie op die van de Stichting Het Fries Museum (FM) staat.

RAAD VAN BESTUUR

Saskia Bak	voorzitter Raad van Bestuur, algemeen directeur (FM)
Roel Woering	lid Raad van Bestuur, zakelijk directeur (FM)
Hilda de Vries	directiesecretaresse (FM)

FINANCE EN CONTROL

Richard Pel	hoofd Finance & Control (FM)
Rienk Baron	medewerker Financiën (FM)
Saakje Zijlstra	coördinator Financiën (PH)
Kirsten Aanraad	medewerker Financiën (extern)

HUMAN RESOURCES

Janny Moed	hoofd Human Resources (FM)
Marjanne Berger	medewerker Human Resources (FM)

FACILITAIRE ZAKEN

Simon Huismans	hoofd Facilitaire Zaken (FM)
Daan Hoogterp	coördinator Huisvesting & Presentaties (PH)
Sigfried Kramer	medewerker Huisvesting & Presentaties (PH)
Friso Jeeninga	medewerker Huisvesting & Presentaties (PH)
Alex Heming	medewerker Huisvesting & Presentaties (FM)
Ruben Annee	assistent- medewerker Huisvesting (PH)
Mart van Deventer	projectmedewerker Huisvesting en Presentaties (FM)
Sipke Atema	medewerker Algemene dienst (extern)
Simon van der Hoek	medewerker Algemene dienst (extern)
Gerard Scholten	medewerker Algemene dienst (extern)
Johannes Roukema	coördinator Beveiliging (FM)
Wiebe Baanstra	medewerker Beveiliging (FM)
Cor Kuipers	medewerker Beveiliging (FM)
Hennie Poorte	medewerker Beveiliging (PH)
Harrie Siemeling	medewerker Beveiliging (PH)
Baukje Vis	coördinator Publiek en Officemanagement (PH)
Tineke Burmania	medewerker Officemanagement (FM)
Joukje Brouwer	medewerker Officemanagement (FM)

Fernanda Constandse	medewerker Arrangementen (PH)
Coby Baas	medewerker Winkels (PH)
Jeanine Kramer	medewerker Receptie (FM)
Larissa Mkrttsjan	medewerker Receptie (PH)
William Vermaning	medewerker Receptie (PH)

MARKETING & COMMUNICATIE

Femke Haijtema	hoofd Marketing & Communicatie (FM)
Ytsje Damstra	medewerker Communicatie (FM)
Karin Wijlens	medewerker Communicatie (PH)
Janna Avezaat	medewerker Communicatie (PH)
Maaïke Venema	medewerker Vrienden, sponsors en fondsen (FM)
Anne Nippel	projectmedewerker Communicatie/Programmasecretaris (PH)

EDUCATIE & INFORMATIE

Jan van Zijverden	hoofd Educatie & Informatie (FM)
Mariska de Boer	medewerker Erfgoededucatie & WO-2-educatie (FM)
Inge Hekman	medewerker Kunst- en Media-educatie (FM)
Hubert Luymes	medewerker Informatieoverdracht (PH)

COLLECTIEVORMING EN ONDERZOEK

Saskia Bak	hoofd Collectievorming en –onderzoek (PH)
Eva Ströber	conservator Aziatische keramiek (PH)
Karin Gaillard	conservator Europese keramiek (PH)
Ank Trumpie	conservator Moderne en Hedendaagse keramiek (PH)
Jaap Jongstra	assistent-conservator Europese keramiek (PH).

COLLECTIE- EN KENNISMANAGEMENT

Wilbert Helmus	hoofd Collectie- en kennismanagement (FM)
Trineke Kamerling	dataconservator (FM)
Herman Kalverla	medewerker Collectiebeheer (FM)
Jan Kuiper	medewerker Collectiebeheer (FM)
Nynke Spahr van der Hoek	medewerker Collectiebeheer (PH)
Fredau Metselaar	medewerker Collectiebeheer (PH)
Johan van der Veer	medewerker Collectiedigitalisering (PH)
Jelga van der Veer	medewerker Bibliotheek (PH)
Jan del Grosso	projectmedewerker Collectieprojecten (FM)

RAAD VAN TOEZICHT

Prof. dr. L. Koopmans, voorzitter	Drs. D. de Goede
Mw. H.C. Alberdingk Thijm	Prof. dr. Y.B. Kuiper
Mw. E.M. Witsen Elias	A.A. Olijslager
Mr. drs. K.J. van Dijk	R. Mulder

BIJLAGE 2

OVERZICHT BEZOEKERS

	2011	2010	2009	2008
1. Bezoekersaantal	27.878	29.525	39.242	23.691
waarvan o.a.				
- volwassenen met museumkaart	11.725	10.711	14.923	7.901
- jongeren met museumkaart	242	279	312	184
- volwassenen	4.264	5.601	10.073	3.985
- jongeren 13 t/m 18 jaar	236	207	168	133
- jongeren t/m 12 jaar	751	832	987	877
2. Activiteiten	totaal	totaal	totaal	totaal
	5.464	7.434	6.236	7.135
Lesprogramma's				
- basis onderwijs	1.527	1.531	619	2.769
- voortgezet onderwijs	987	543	1.184	561
Ontvangst en rondleiding				
- HBO / Universiteit	274	55	58	99
Rondleiding				
- volwassenen	653	2.019	2.302	1.672
Bijzondere activiteit				
- bij tentoonstellingen	60	1.103	680	47
Princessedag	500	400	300	290
Museumweekend	1.057	1.013	735	1.288
Kinderkleiactiviteiten	252	630	235	389
Workshop volwassenen	154	140	123	20

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2011

	Realisatie 2011	Begroting 2011	Realisatie 2010
	€	€	€
BATEN			
1. Directe opbrengsten			
<i>Publieksinkomsten</i>	256.899	226.500	249.199
<i>Sponsorinkomsten</i>	0	0	12.605
<i>Overige inkomsten</i>	19.378	1.500	3.581
2. Indirecte opbrengsten	215.072	16.320	15.922
Totale Opbrengsten	491.349	244.320	281.307
3. Subsidie OCW			
<i>Onderdeel huren - VRM veiligheid musea</i>	7.982	0	145.476
<i>Onderdeel exploitatiebijdrage</i>	1.536.176	1.524.837	1.627.428
4. Subsidie provincie	0	0	0
Subsidie gemeente	262.500	262.500	268.500
5. Overige subsidies/bijdragen			
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>	87.000	55.000	434.834
<i>Bijdragen uit private middelen</i>	157.522	39.120	55.360
<i>Bijdragen van VSB-fonds</i>	0	0	15.000
<i>Bijdrage egalisatiereservering investeringen</i>	283.474	290.566	288.705
Totale Subsidies/bijdragen	2.334.654	2.172.023	2.835.304
TOTALE BATEN	2.826.003	2.416.343	3.116.611
LASTEN			
6. Salarislasten	1.327.194	1.135.687	1.202.357
7. Afschrijvingen	441.449	445.566	386.946
8. Huur	200.081	172.500	167.251
VRM - veiligheid musea	7.982	0	145.476
9. Aankopen	206.888	101.485	28.560
10. Overige lasten	651.419	559.249	1.084.498
TOTALE LASTEN	2.835.013	2.414.487	3.015.088
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-9.010	1.856	101.523
11. Saldo rentebaten/-lasten	7.994	0	5.180
12. Saldo bijzondere baten/lasten	0	0	0
13. Mutatie aankoopfonds	0	0	0
EXPLOITATIERESULTAAT	-1.016	1.856	106.703

COLOFON

JAARVERSLAG 2011

PRINCESSEHOF LEEUWARDEN

GROTE KERKSTRAAT 11

8911 DZ LEEUWARDEN

SAMENSTELLING EN REDACTIE: ANNA NIPPEL

FOTOGRAFIE: JOHAN VAN DER VEER

T 058 – 2 948 958

F 058 – 2 948 956

E INFO@PRINCESSEHOF.NL

WWW.PRINCESSEHOF.NL

